AUDIT
MAGAZINE

INTERVIEWS | 1 JANUARI 2019

DE TOEKOMST IS DIGITAAL

Auteur: Drs. Nicole Engel-de Groot RA - Liane Lambert Mendez-van Eerde MSc
Beeld: Koen van Groesen - Adobe Stock - Robert Anderson - Thomas Lefebvre
Leestijd: 8 min

Martijn Aslander voorziet een grote impact van technologie op de maatschappij. Als openingsspreker op het IIA Congres 2019 zal hij de auditor meenemen in zijn visie. Hij deelt hier alvast zijn inzichten.

Als iemand u vraagt: wat doet u voor uw beroep, wat zegt u dan?

“Ik ben stand-up filosoof en bestudeer de dynamiek van de netwerk- en informatiesamenleving. Door de lens van technologie kijk ik naar sociaal-maatschappelijke economische ontwikkelingen. Ik heb een grote passie voor organisatiemechanismes – geen organisatievormen, die zijn niet relevant – in relatie tot technologie. Technologie is de olifant in de kamer die benoemd moet worden. Hiermee bedoel ik dat technologie door veel organisaties gezien wordt als iets van de IT-afdeling, terwijl technologie het bestaansrecht van organisaties raakt.”

Het bestaansrecht van organisaties?

“Het bestaansrecht van een organisatie is frictie. Commerciële organisaties hebben te maken met de frictie tussen vraag en aanbod. Overheidsorganisaties draaien om de frictie van vraagstukken waar oplossingen voor gevonden moeten worden. Als de frictie wegvalt, heb je geen bestaansrecht meer als organisatie en val je om. Mijn stelling is dat technologie langzaamaan alle frictie wegneemt. Een goed voorbeeld hiervan is de Free Record Shop, waar het publiek platen en later cd’s kocht. Toen kwam online muziekdienst Napster en kochten we niets meer. Met iTunes betaalden we

een beetje. Daarna kwam Spotify en hiermee hebben de allerarmste mensen, zolang ze reclame toestaan, net zoveel toegang tot muziek als Bill Gates."

"Wat dit voorbeeld aantoont is dat technologie de frictie tussen vraag en aanbod – wat het bestaansrecht van de Free Record Shop was – heeft opgelost. De snelheid waarmee dit gebeurt varieert per sector, maar het patroon is helder. Door technologie hebben steeds meer organisaties straks geen bestaansrecht meer."

Martijn Aslander: "Ook al audit je alles driedubbel, uiteindelijk lever je schijnzekerheid"

Hoe moet je je als organisatie daarop voorbereiden?

"Moet je daar wel iets aan doen? Waarom zou het doel van een organisatie zijn om bestaansrecht te behouden? Zo sprak ik laatst met de CNV en kwamen we tot de conclusie dat het eigenlijk heel goed zou zijn als er in de toekomst geen CNV meer zou hoeven te bestaan. Dan moeten een organisatie en haar werknemers wat anders gaan doen. Ik vind het geweldig om te zien hoe technologie de maatschappij verandert. Kijk naar Tesla. Een geweldige impact van de elektrische auto op de hele mechanische auto-industrie. Er zitten bijna geen onderdelen meer in. Dat betekent steeds minder vervangingen, steeds minder verschepingen van materiaal, steeds minder montage. Tesla heeft de ontwikkeling van de elektrische auto populair gemaakt door deze de uitstraling van een Porsche te geven. Mensen met geld werden hierdoor hongerig, investeerden en versnelden zo de innovatie."

Hoe ontstaan veranderingen?

"Veranderingen ontstaan niet omdat mensen ervan houden. Ik ben groot voorstander van het afschaffen van het gebruik van het woord 'verandering' in organisaties. Mensen zijn in evolutionair opzicht helemaal niet ingericht om te veranderen. Wij zijn routinemensen. Dat komt omdat als je iets vanuit gewoonte doet, het acht keer minder energie kost in je hoofd. Vanuit de evolutie zijn we gebouwd om zo efficiënt mogelijk om te gaan met energie. Als je te vaak dingen doet buiten je routine of als je baas eist dat je dingen anders gaat doen omdat er veranderd moet worden, krijg je een burn-out. En dat is heel duur en niet productief. We moeten ook niet veranderen, we moeten ontwikkelen."

"In een toekomstige kenniseconomie is er helemaal geen plek meer voor een 8-urige werkdag"

"Als je niet bezig bent met jezelf ontwikkelen, als je niet bezig bent met nieuwe dingen uitproberen, dan sta je stil. Maar dat is iets heel anders dan dat iemand je vertelt dat je moet veranderen en hoe je dat moet doen. Tien jaar geleden had bijvoorbeeld nog niemand gehoord van WhatsApp, nu gebruikt bijna iedereen deze applicatie om gemakkelijker met

elkaar te communiceren. En dat waren heel veel mensen vooraf niet van plan. Maar we zijn allemaal verleid om toch WhatsApp te gaan gebruiken, omdat we zelf dachten dat het beter, leuker en efficiënter voor ons was."

U noemt uzelf een 'lifehacker', wat houdt dat in?

"We leven in een kenniseconomie met vijf miljoen kenniswerkers die de computer als moderne typmachine gebruiken. Lifehackers daarentegen stellen de hele tijd de vraag: hoe kan ik datgene wat ik aan het doen ben, sneller, fijner, leuker, beter, goedkoper of gratis doen? En: hoe kan ik die kennis met anderen delen zodat we met zijn allen leren? Dat zijn lifehackers. Als voorbeeld: de meeste mensen hebben zes weken vakantie per jaar. Als ze voor 20 euro een programmaatje zouden downloaden, dat ik dagelijks gebruik, dan zijn ze veel minder tijd kwijt met teksten typen. Als je alles bij elkaar optelt bespaar je daarmee zomaar 40 uur per jaar. Dat is een extra week op de camping."

"Kun je nagaan wat de impact is als je niet één programma gebruikt maar legio apps, strategieën en nieuwe inzichten over hoe je je werk gedaan krijgt. Lifehackers gebruiken technologie als middel; de mindset om dat te doen is net zo belangrijk. En dat betekent dat je veel tijd over hebt om te spelen en te klooien. Ik begin mijn werkdag om half zes en beëindig die om half negen 's ochtends. Dan heb ik nog de hele dag om andere dingen te doen."

U bouwde het grootste hunebed ter wereld. Waarom?

"Ik ben opgegroeid in het Drentse dorp Borger, op een steenworp afstand van het grootste hunebed in Nederland. Toen onze scoutingclub vijftig jaar bestond, Drenthe van zijn hunebeddenimago af wilde en ik hoorde van het nabouwen van piramides en Stonehenge, kreeg ik het idee om zelf een hunebed te bouwen. En bouwen is veel leuker dan ernaar kijken."

Hoe ziet de samenleving er over tien of dertig jaar uit?

"Tja, daar valt geen zinnig woord over te zeggen. Ik denk wel dat veel organisaties die we nu kennen er dan niet meer zullen zijn. Ik zie in mijn wildste fantasieën geen enkele toekomst voor banken. Tien, vijftien jaar max geef ik ze. Hetzelfde geldt voor accountants. Als je 5G, fotonica en de rekenkracht van computers op een rijtje zet en extrapoleert over tien jaar, dan gaat financiële verslaggeving real time en heb je geen accountants meer nodig. Ik vind het zelfs immoreel om boekhouders op te leiden bij het ROC. Tegelijkertijd, als je de piramide van Maslov beziet, dan volgt daaruit

dat we eten en drinken nodig hebben, een dak boven ons hoofd, elektriciteit, entertainment, educatie. En dat wordt allemaal extreem veel goedkoper. En economen zoals bij het CPB hebben dat niet door. Die luisteren naar de verkeerde wetenschap."

Werken we nog fulltime in de toekomst?

"In een toekomstige kenniseconomie is er helemaal geen plek meer voor een 8-urige werkdag. Dat slaat helemaal nergens op bij het uitvoeren van kenniswerk. Hoezo kun je elk uur productief zijn? Hoezo ruilen we tijd voor geld? Je kunt niet de hele dag met je hoofd werken, je kunt hooguit doen alsof, en dat doet ook iedereen. Ons hele systeem is niet ingericht op werken met je hoofd en ik durf de stelling aan dat we niet eens weten wat kenniswerken is. En als je niet weet wat kenniswerken is, hoe moet je dat dan doen en hoe moet je het organiseren?"

"Mieren zijn extreem inefficiënt en heel effectief. De meeste mieren doen een groot deel van de dag helemaal niets totdat er iets moet gebeuren, en dan zijn er genoeg"

Het gaat om effectiviteit?

Effectiviteit is veel belangrijker en niet efficiëntie, wat maar een economisch begrip is. Mieren zijn extreem inefficiënt en heel effectief. De meeste mieren doen een groot deel van de dag helemaal niets totdat er iets moet gebeuren, en dan zijn er genoeg. Technologie zorgt ervoor dat we in zwermen kunnen opereren. Na de hiërarchische structuren krijg je netwerkmodellen en daarna zwermstructuren. Eigenlijk is Wikipedia een sociale zwermtechnologie waarbij miljarden mensen een klein beetje kunnen doen. Daar kun je niet tegen concurreren."

"En hoe erg is het dat er straks minder werk te verzetten is? De armste mensen in Nederland hebben allemaal een smartphone wat een eeuw geleden het equivalent was van heel veel apparaten. Iemand die werkloos is kan de hele dag gratis naar de bibliotheek en heeft toegang tot internet om zich te verrijken met kennis. Wat ik daarmee wil zeggen is dat als je werkloos bent, er genoeg tools zijn om je te ontwikkelen. Dat dat lastig is en dat er een psychische en sociale kant is, dat snap ik."

Wat zijn de consequenties voor auditors?

"Auditors hebben minder te doen, want er bestaan in zo'n situatie minder organisaties en zeker grotere organisaties hebben geen bestaansrecht meer. Want ze zijn te duur, te traag, te dom en te log. Natuurlijk bestaat er nog steeds behoefte aan zekerheid, alleen auditors vind je niet bij mkb-bedrijven. Ook al audit je alles driedubbel, uiteindelijk lever je schijnzekerheid."

Wat vindt u van de donuteconomie; een netwerksamenleving gebaseerd op circulariteit en delen?

"Ik ben geen fan van het begrip economie 'an sich'. Economie is gebaseerd op schaarste en kan niet dealen met overvloed en altruïsme. Nu was altruïsme in de oude wereld een marginaal gebeuren. De nieuwe wereld, een wereld met Wikipedia, past niet in de economische wetenschap. En dan kun je wel kijken naar bezit en de verdeling ervan, maar dan bezie je maar een klein deel van het totale plaatje."

Wat betreft de donut: bestaanszekerheid voor alle mensen zie ik niet als probleem en het behouden van een leefbare aarde zie ik ook niet als probleem. Het is de enige mogelijke uitkomst. Ten eerste, alles wat digitaal kan worden, wordt digitaal. Alles wat digitaal is, kan oneindig gekopieerd worden. De snelheid en de omvang van kennisdelen betekent dat er gigaveel kennis verrijkt kan worden, wat weer een vliegwiel is voor verdere ontwikkelingen. Dat is innovatie. Bye bye organisaties. Alles wat materieel blijft wordt kleiner, sneller, mooier, nauwkeuriger, goedkoper richting gratis en circulair. Digitalisering is omgekeerd evenredig dematerialisatie."

Nog meer?

"Ten tweede zijn er ook andere perspectieven. Horizontale landbouw heeft geen enkele toekomst, dus we gaan naar verticale landbouw. Dat betekent dat we dicht bij huis, gezonder en goedkoper voedsel tot ons nemen. Dat is waar technologie ons naartoe brengt en het is het resultaat van de convergentie van alle technologische bewegingen. Bezit is ook al lang niet meer de heilige graal. De jeugd heeft dat al veel beter door. Bezit leidt tot zorgen. Als je tegenwoordig een dure auto hebt, ben je in sommige buurten helemaal geen stoere gast meer. Op mensheidniveau zijn deze ontwikkelingen een zegen, want de mens als zodanig gaat er door de technologische vernieuwing op vooruit. Tegelijkertijd wacht er op systeemniveau een flinke uitdaging want bestaande systemen vallen weg. De maatschappij als geheel zal zich moeten aanpassen."

"Bye bye organisaties. Alles wat materieel blijft wordt kleiner, sneller, mooier, nauwkeuriger, goedkoper richting gratis en circulair. Digitalisering is omgekeerd evenredig dematerialisatie"

Hebt u nog een boodschap voor de auditor?

"Het is belangrijk te beseffen dat technologie geen losstaand aspect is, of iets waar alleen de IT-afdeling zich mee bezighoudt. Ik heb het gevoel dat de meeste bestuurders technologie zien als productkans of als besparingskans. Maar volgens mij mis je dan het organisatiemechanisme-aspect. Hoe helpt technologie mij als organisatiemechanisme en mij in hetgeen wij hier doen? Hoe kan technologie mij helpen om leuker, beter en goedkoper strategische doelen te behalen? Dus auditors: waarom je druk maken met stenen versjouwen als je ook 'a dent in the universe' kunt maken?"

Over
Martijn Aslander is stand-up filosoof, boardroom sparringpartner en auteur. mail@martijnaslander.nl

Tags: digitalisering, Technologie

Bron url: https://auditmagazine.nl/interviews/de-toekomst-is-digitaal/